

Θέμα: Ο μηχανικός του Δημοσίου ως συντελεστής παραγωγής δημοσίου έργου.

Εισηγητής: Ν. Οικονόμου, ΠΜ, εκπρόσωπος Σ.Α.Τ.Ε.

Είμαι εκπρόσωπος του Σ.Α.Τ.Ε. και αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου. Ο Σ.Α.Τ.Ε. είναι ο Σύνδεσμος Ανωτύμων Τεχνικών Εταιρειών και εκφράζει το συντριπτικό ποσοστό των ελληνικών εργοληπτικών επιχειρήσεων που δεν είναι ατομικές. Εκ μέρους του προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου, που τυχαίνει να παρευρίσκεται μάλιστα στην αίθουσα, του κυρίου Καψάλη και των άλλων μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, χαιρετίζουμε την εκδήλωση του Τεχνικού Επιμελητηρίου, και ευχόμαστε κάθε επιτυχία για τους στόχους και τις επιδιώξεις της.

Το θέμα που θα μας απασχολήσει, είναι: «Ο μηχανικός του Δημοσίου ως συντελεστής παραγωγής του δημοσίου έργου».

1. Η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα

Η Δημόσια Διοίκηση στη χώρα μας δομήθηκε, εκφράζει και συντηρεί ένα αυταρχικό και υπερτροφικό κράτος. Με ένα πλέγμα αντιπαραγωγικών λειτουργιών, επηρέασε και εξακολουθεί να επηρεάζει αποφασιστικά την εθνική μας οικονομία και την κοινωνία, επιβάλλοντας τα δικά της πρότυπα: Αγαθά και υπηρεσίες χαμηλής ποιότητας, υψηλό λειτουργικό κόστος, μονοπωλιακή συμπεριφορά και νοοτροπία. Εξαρτημένη απολύτως από την εκάστοτε κυβέρνηση, δημιουργεί πελατειακές σχέσεις μεταξύ κράτους-πολίτη, διαπνέεται από γραφειοκρατική αντίληψη, και παραπαίει ανάμεσα στο συντηρητισμό και τον αναχρονισμό. Με μια τέτοια δομή και λειτουργία που εξυπηρετεί μικροκομματικές σκοπιμότητες, το σύστημα αναπαράγει τον εαυτό του και αντιστέκεται σε οποιαδήποτε αλλαγή και εκσυγχρονισμό. Με αυτά τα δεδομένα, η ανάπτυξη, στην πλήρη της διάσταση, καθυστερεί. Και τα τεράστια ελλείμματα του Δημοσίου περιορίζουν τη δυνατότητα του κράτους να ενασκήσει τον κοινωνικό του ρόλο, με την κατάλληλη πολιτική στους τομείς που, πράγματι, ανήκουν στη δικαιοδοσία του. Πολύ επιγραμματικά η κοινωνία συνολικά επιβαρύνεται και η χώρα μας συναντά δυσκολίες να προσαρμοστεί στις σύγχρονες απαιτήσεις της επερχόμενης ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

2. Ο μηχανικός στη Δημόσια Διοίκηση

Στο πλαίσιο που προηγουμένα περιγράφηκε, είναι α-

ναγκασμένος να εργαστεί ο μηχανικός του Δημοσίου. Οπλισμένος με το γνωστικό του οπλοστάσιο, απόρροια επίμονης προσπάθειας πεντάχρονων, κατ'ελάχιστο, σπουδών στα πολυτεχνεία, αναζητεί το ρόλο του στο αντικείμενο που θα αποτυπώσει και το αποτέλεσμα της παραγωγικής του δραστηριότητας. Επηρεασμένος και από το χαρακτήρα των σπουδών του, που οδηγούν σε γνώση με θετικότητα και κριτική αξιολόγηση, είναι φυσικό να λειτουργεί με κριτική σκέψη, ανησυχία και ανάπτυξη πρωτοβουλίας, για τον καλύτερο δυνατό συνδυασμό των συντελεστών για το βέλτιστο αποτέλεσμα, διαμορφώνοντας συγχρόνως και την κοινωνική του συνείδηση και στάση στα προβλήματα ως εργαζόμενος και ως δρών άτομο-πολίτης. Η αδυσώπητη όμως πραγματικότητα της γραφειοκρατίας, της υποτονικότητας, της χαμηλής παραγωγικότητας της Δημόσιας Διοίκησης, συνθλίβει κάθε δημιουργική προσπάθεια και κάθε αναπτυξιακή πρωτοβουλία. Ο μηχανικός σιγά-σιγά συνειδητοποιεί ότι δεν αξιοποιείται, ο ρόλος του συνεχώς υποβαθμίζεται και η αντίσταση του συστήματος είναι σθεναρή. Με συνέπεια την απογοήτευση και τη σταδιακή αποδοχή της πραγματικότητας. Αποτέλεσμα, ή η φυγή, ή η ενσωμάτωση στο σύστημα. Η αναφορά που επιχειρείται εδώ γίνεται σκόπιμα, γιατί πιστεύουμε πως κατ'εξοχήν ο μηχανικός του Δημοσίου είναι αναγκαίος για την ανάπτυξη περισσότερο από άλλους κλάδους, έχει ειδικά πρόσθετα προβλήματα σε σχέση με τον οποιοδήποτε εργαζόμενο στο Δημόσιο, προβλήματα που προκύπτουν, όπως από τα προηγουμένα διαφάνηκε, τόσο από το γνωστικό υπόβαθρο του μηχανικού, όσο και από το ρόλο που καλείται να διαδραματίσει στην παραγωγική διαδικασία. Είναι, βεβαίως, αυτονόητο ότι στην παρούσα εισήγηση, περιοριζόμαστε απλώς στη διαπίστωση και την επισήμανση αυτής της διαφορετικότητας.

3. Ο μηχανικός του Δημοσίου και η παραγωγή του δημοσίου έργου

Τα δημόσια έργα, εξ ορισμού, έχουν κοινωνικό χαρακτήρα, αφού εξυπηρετούν ανθρώπινες και κοινωνικές ανάγκες, και, επίσης, αναπτυξιακό, ή για να είμαστε ακριβέστεροι, προϋπόθεση για την ανάπτυξη είναι η εκτέλεση έργων κοινωνικής υποδομής. Η ανάπτυξη νοείται εδώ στην πλήρη της έννοια, οικονομι-

κή, κοινωνική, πολιτιστική. Ο σχεδιασμός, η μελέτη, η εκτέλεση και η λειτουργία των έργων, συνιστά το αντικείμενο του μηχανικού. Σε κάθε δημόσιο έργο τρεις είναι οι βασικοί του συντελεστές. Ο εργοδότης, (το Δημόσιο, ο κύριος του έργου, με το δυναμικό του, πρωταρχικός ο ρόλος του μηχανικού), ο κατασκευαστής (ο ανάδοχος) και ο μελετητής (ιδιώτης ή μηχανικός του Δημοσίου). Το εύρος του αντικειμένου των δημοσίων έργων, ουσιαστικά καλύπτει κάθε δραστηριότητα αυτού που ονομάζεται ευρύτερα δημόσιος τομέας. Παράλληλα, ο μηχανικός του Δημοσίου, εμπλέκεται εμμέσως και στην παραγωγή των ιδιωτικών έργων, είτε ως συντελεστής ευρύτερων σχεδιασμών και επιλογών, είτε ως ελέγχων κάθε τεχνική δραστηριότητα, αφού προϋπόθεση οποιουδήποτε ιδιωτικού έργου, είναι η λήψη σχετικής άδειας, που αποτυπώνει τη συμμόρφωση προς κείμενες διατάξεις και την εναρμόνιση της τεχνικής λύσης με τα προδιαγραφόμενα σε κανονισμούς, προδιαγραφές και τεχνικές απαιτήσεις.

Η ανταπόκριση του μηχανικού, το αντικείμενο που περιγράφηκε προηγούμενα, επιγραμματικά και περιληπτικά, απαιτεί:

— Άρτια επιστημονική και τεχνική κατάρτιση, και βαθιά γνώση του αντικειμένου.

— Συμμετοχή στο σχεδιασμό, μελέτη και διαμόρφωση τεχνικών λύσεων, είτε άμεσα, (ως μέλος μελετητικής ομάδας), είτε έμμεσα (ως ελέγχων), γιατί ο έλεγχος προϋποθέτει γνώση.

— Επίβλεψη της εκτέλεσης του έργου και συστηματική νομοτεχνική τεκμηρίωση.

— Επίβλεψη στη συντήρηση, λειτουργία και εκμετάλλευσή του.

Πέρα από τις ειδικές συνθήκες κάθε επί μέρους τομέα του αντικειμένου, ο μηχανικός του Δημοσίου, πρέπει να διαθέτει εξειδικευμένη γνώση, και, συνεπώς, να παρακολουθεί και να ενημερώνεται για την πρόοδο της επιστήμης και της τεχνολογίας. Αυτή η απαίτηση, που ικανοποιείται μόνο με τη συνεχή επιμόρφωση και εκπαίδευση του μηχανικού και το μέγα θέμα της ευθύνης του μηχανικού στην εφαρμογή των τεχνικών λύσεων και την παραγωγή έργου, σε συνδυασμό με τις ιδιόμορφες συνθήκες ενάσκησης των καθηκόντων του, προσδιορίζουν το μέγεθος της συμβολής του μηχανικού στην παραγωγή του έργου, αλλά αποδεικνύουν και την ιδιαιτερότητά του ως εργαζόμενου στο δημόσιο τομέα, που πρέπει να αναγνωριστεί ως ρόλος και προσφορά, αλλά και να ανταμειφθεί.

4. Ο μηχανικός του έργου και η σχέση του με τον κατασκευαστή

Ο Σ.Α.Τ.Ε., ο Σύνδεσμος Ανώνυμων Τεχνικών Εταιρειών, που εκφράζει, όπως είπαμε, τη συντριπτική πλειοψηφία του κατασκευαστικού δυναμικού της χώρας, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και λόγο για την εκτέλεση των δημοσίων έργων. Είναι γεγονός ότι η κατασκευή των δημοσίων έργων και ως διαδικασία ανάθεσης, αλ-

λά και ως συνολική αποτελεσματική διαχείριση, δεν ανταποκρίνεται σε ένα σύγχρονο πλαίσιο εκτέλεσης, αυστηρά και με σαφήνεια τοποθετημένο και βασισμένο στους κανόνες του υγιούς ανταγωνισμού και της τεχνικής αξιολόγησης που να διασφαλίζει πάντοτε άρτιο και ασφαλές έργο, σύμφωνα με τις συμβατικές απαιτήσεις ποιότητας και οικονομικότητας. Το απαράδεκτο φαινόμενο, των αλογίστων εκπτώσεων, αποτυπώνει την κρίση αυτού του συστήματος παραγωγής έργων. Δεν είναι στις προθέσεις της παρούσας, να αναλύσει το θέμα των αλογίστων εκπτώσεων, που είναι και σύνθετο και πολύπλοκο και που ο Σ.Α.Τ.Ε. μελετά σε βάθος. Περιοριζόμαστε μόνο να επισημάνουμε ότι για τη δική μας αντίληψη, ο μηχανικός του Δημοσίου και ως εποπτεύων ή ελέγχων την τεχνική μελέτη και ως επιβλέπων, επιφορτισμένος με την εφαρμογή της σύμβασης στην κατασκευή του έργου που, βεβαίως, αποσκοπεί σε ένα άρτιο ποιοτικώς και συμβατικώς αποτέλεσμα, είναι, όπως και προηγούμενα αναφέρθηκε, βασικός συντελεστής της παραγωγής του έργου. Η σχέση μεταξύ κατασκευαστή και μηχανικού του Δημοσίου, είναι σχέση συνεργασίας και συμπληρωματική και, ασφαλώς, όχι ανταγωνιστική και, εξ ορισμού, αντιθετική. Μια τέτοια βάση θα αποτρέψει φαινόμενα που, δυστυχώς, πολλές φορές, παρατηρούνται, ανεξάρτητα από το βαθμό ευθύνης του κάθε μέρους, που αντιστρατεύονται και τη συναδελφική δεοντολογία και το ρόλο του κάθε μέρους στην παραγωγή του δημοσίου έργου. Για το Σ.Α.Τ.Ε., η υποβάθμιση του γενικότερου ρόλου του μηχανικού του Δημοσίου, αλλά και η οικονομική του υποβάθμιση, είναι απαράδεκτη, γιατί οδηγεί νομοτελειακά στην αλλοίωση της σχέσης που πρέπει να έχουν τα δυο μέρη, που κοινό στόχο έχουν την παραγωγή του έργου και την εφαρμογή της σύμβασης και σε εκφυλιστικά φαινόμενα εκατέρωθεν, αλαζονείας, αδικίας, απαράδεκτης συμπεριφοράς, υποχωρήσεων και συμβιβασμών. Που, τελικώς, καλλιεργούν και διαμορφώνουν κλίμα δυσπιστίας, αθέμιτο ανταγωνισμό και συντηρούν το συγκεκριμένο απαράδεκτο τρόπο παραγωγής του δημοσίου έργου, που προηγούμενα αναφέρθηκε.

Είναι ανάγκη να επαναπροσδιοριστεί αυτή η σχέση, στις αρχές της αμοιβαίας εκτίμησης, της υπευθυνότητας, επιστημονικής και συναδελφικής δεοντολογίας και σεβασμού της σύμβασης. Όλα, βεβαίως, τα παραπάνω απαιτούν έναν εκσυγχρονισμό, ένα θεσμικό πλαίσιο προσαρμοσμένο στις ανάγκες της σημερινής συγκυρίας, στο κατώφλι, δηλαδή, της προοπτικής της ενωμένης Ευρώπης.

5. Ο μηχανικός του Δημοσίου και τα μεγάλα έργα

Η σημερινή πραγματικότητα είναι ιδιαίτερα επιτακτική για την προώθηση των θεσμικών και οργανωτικών αλλαγών που θα σηματοδοτήσουν νέα αφητηρία στην παραγωγή των δημοσίων έργων. Πολύς λόγος και δικαιολογημένα, άλλωστε, γίνεται τελευταία για τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα, είτε αυτά αφορούν μεγάλα έργα υποδομής, είτε προστασίας του περιβάλλοντος, είτε και σοβαρά έργα πολιτιστικού ή κοινωνικού περιεχομένου. Η εκτέλεση αυτών των έργων που θα

πραγματοποιηθεί με πιστώσεις από το ονομαζόμενο πακέτο Ντελέρ 2, θέτει ορισμένα ερωτηματικά σε όλους μας: Έχουμε συνειδητοποιήσει πώς θα υλοποιηθεί αυτό το τεράστιο πρόγραμμα; Αναφερόμαστε κυρίως στο δυναμικό που θα σηκώσει αυτό το βάρος. Το πρόβλημα αφορά και τους κατασκευαστές, αφού είναι γνωστό το θέμα της μη αναπαραγωγής του δυναμικού της κλίμακας της τεχνικής πυραμίδας και, βεβαίως και άλλα συναφή ζητήματα. Μηχανικός εξοπλισμός, ετοιμότητα εταιρειών, χρηματοδοτική υποστήριξη, ορθός προγραμματισμός έργων, διάθεση πιστώσεων κ.λπ.

Επισημαίνουμε, όμως, το θέμα για το Δημόσιο: Με ποιο δυναμικό θα εποπτεύσει και θα επιβλέπει αυτό το τεράστιο έργο; Έγινε σχετική προετοιμασία; Και θα κληθούν οι συνάδελφοι του Δημοσίου, να διεκπεραιώσουν αυτό το φιλόδοξο πρόγραμμα, με κίνητρο το σημερινό επίπεδο των αμοιβών και επιδομάτων και με αυτές τις συνθήκες λειτουργίας και προοπτικές εξέλιξης;

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθούμε και στο θέμα των συμβούλων του εξωτερικού. Είναι γεγονός ότι πολλά από τα έργα απαιτούν ειδική τεχνογνωσία, εξειδικευμένη εμπειρία και σύγχρονο εξοπλισμό, αλλά και επαναστατικές, θα τολμούσαμε να ισχυριστούμε, μεθόδους σχεδιασμού, οργάνωσης και διαχείρισης των έργων. Συνεπώς, είναι απαραίτητη η συμβολή ξένων ειδικών επιστημόνων ως συμβούλων, αλλά και συνεργασία με ξένες εργοληπτικές επιχειρήσεις, που διαθέτουν και Know how και την εμπειρία και τα μέσα. Θα πρέπει, όμως, η συνεργασία αυτή να μην αποβεί σε βάρος του ελληνικού κατασκευαστικού δυναμικού, μελετητικού και Δημοσίου.

Για την προσφορότερη αξιοποίηση του «ξένου παράγοντα» το Δημόσιο πρέπει για τον τομέα της δικής του ευθύνης, να αδράξει την ευκαιρία, να συγκροτήσει τους αποτελεσματικούς εκείνους μηχανισμούς αφομοίωσης τεχνογνωσίας, επιστημονικής γνώσης και εμπειρίας, δημιουργώντας τα δικά του στελέχη. Διαφορετικά, θα χαθεί μια ακόμα ευκαιρία.

6. Συμπεράσματα προτάσεις

Η παρούσα εισήγηση, στο πλαίσιο των δυνατοτήτων της, θέτει προβληματισμούς και προβαίνει σε διαπιστώσεις. Δεν προτείνει λύσεις, που είναι αντικείμενο άλλων αρμοδιότερων φορέων που γνωρίζουν καλύτερα το αντικείμενο και έχουν ασχοληθεί συστηματικότερα. Μερικές σκέψεις μόνο μπορεί να διατυπωθούν, ως συμβολή στην προσπάθεια που το ΤΕΕ καταβάλλει με την εκδήλωση αυτή, με θέμα τους συνάδελφους μηχανικούς του Δημοσίου:

1. Είναι επιτακτική ανάγκη για μια ορθολογικότερη οργάνωση και παραγωγικότερη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης, που θα επιτρέψει τη δημιουργική ενεργοποίηση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού. Βάση για μια τέτοια αναδιάρθρωση, αποτελούν οι αρχές της δημοκρατίας, της ελευθερίας του ατόμου, η επιστημονική γνώση, η τεχνογνωσία και η τεχνολογία.

2. Το ανθρώπινο δυναμικό είναι το κλειδί για τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης, με συντελεσμένο το θεσμικό πλαίσιο αναδιάρθρωσής της. Η πολιτική της διαφάνειας, ίσης μεταχείρισης, αξιοκρατίας, των αυστηρών κριτηρίων επιλογής, της κατανομής των μηχανικών με βάση ανάγκες που προκύπτουν από ιεραρχημένες προτεραιότητες και στόχους, θα πρέπει να εφαρμοστεί στη θέση της αυθαιρείας, του υποκειμενισμού, των κομματικών σκοπιμοτήτων.

3. Είναι αναγκαίο να αναγνωρισθεί ο ειδικός ρόλος του μηχανικού του Δημοσίου, όπως αναλύθηκε στην παρούσα, αναγνώριση που συνεπάγεται και ανάλογη ρύθμιση του μισθολογικού προβλήματος.

4. Η σημερινή συγκυρία, εν όψει της εκτέλεσης των μεγάλων έργων, απαιτεί αφύπνιση και συνεργασία όλου του τεχνικού δυναμικού, για να υλοποιηθεί όλο το φιλόδοξο αυτό πρόγραμμα, που μπορεί να δώσει σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη της χώρας μας.

Έχουμε τη γνώμη, ότι οι φορείς των μηχανικών, με επικεφαλής το ΤΕΕ, θα πρέπει να σημάνουν προσκλητήριο, ώστε να μη χαθεί ακόμα μια μεγάλη ευκαιρία για τον τόπο, γιατί τέτοια είναι η διάσταση της υλοποίησης των μεγάλων έργων. Που, βεβαίως, πρέπει να καταγραφούν και να ιεραρχηθούν με καθολική, αν είναι δυνατόν, συναίνεση και με γνώμονα το συμφέρον της χώρας.

Το Δημόσιο από την πλευρά του, θα πρέπει να προετοιμάσει το δυναμικό του, με ουσιαστική αναδιάρθρωση των υπηρεσιών, και αντιμετωπίζοντας με νέα αντίληψη το μηχανικό του Δημοσίου. Και μια σκέψη: Γιατί να μη σημάνει και προσκλητήριο για τους μηχανικούς της διασποράς στη θέση μέρους των ξένων συμβούλων; Γιατί για άλλους κλάδους γίνεται αναφορά για το επιστημονικό δυναμικό της διασποράς; Οι Έλληνες μηχανικοί της διασποράς, είναι ένα δυναμικό που μπορεί να συμβάλει στην προσπάθεια αυτή.

5. Ο Σ.Α.Τ.Ε. συμπαραστέκεται σε κάθε εκδήλωση του Τεχνικού Επιμελητηρίου που αποσκοπεί στην αναβάθμιση του Έλληνα μηχανικού και στο καθεστώς βελτίωσης παραγωγής των έργων. Είναι, επίσης, στη διάθεση της ΕΜΔΥΔΑΣ για συνεργασία και συνδρομή στα αιτήματα θεσμικού χαρακτήρα, αλλά και αναβάθμισης των μηχανικών του Δημοσίου, γιατί θεωρεί, εκτός από τους άλλους λόγους, ότι η υποβάθμιση των μηχανικών του Δημοσίου έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην παραγωγή του δημόσιου έργου και συνεπώς, επηρεάζει άμεσα και τις ελληνικές εργοληπτικές επιχειρήσεις που εκφράζει ο Σ.Α.Τ.Ε. Ευχαριστώ.

Πρόεδρος: Ευχαριστούμε τον αντιπρόεδρο του Συνδέσμου Ανωτάτων Τεχνικών Εταιρειών, και φτάσαμε στο σημείο της ολοκλήρωσης των σημερινών εισηγήσεων με το συνάδελφο Διάμεση, με θέμα: «Η 17χρονη εμπειρία ενός Έλληνα μηχανικού ως ανώτατου κρατικού λειτουργού στη Δημόσια Διοίκηση»